• Garb tarihinden •

Meraklı sahifeler

Zehirleme salgını

Zehirin envaile adam öldürmek 17 nci asırda o hale gelmişti ki, hiç kimse en yakın ahpabının elinden bir bardak su içmeğe bile cesaret edemiyordu

Toplayan:
Hamdi Varoğlu

Zehircilik, daha doğrusu zehirleyicilik, on yedinci asırda, garb memleketlerinde son derece kârlı bir ticaret halini almıştı. Gerçi, kocalarına zehir içiren kadınlar, karılarından kurtulmak için zehire müracaat eden kocalar, mirasa konmak için biribirinin vücudünü dünyadan kaldıran hısım akraba, her devirde görülmüştür, bugün dahi görülmektedir. Ancak, o dediğimiz devirde, zehirleme denilen cinayet usûlü, basit bir otopsi ile derhal meydana çıkarılması mümkün olan gelişigüzel bir zehiri, kana karıştırmaktan ibaret bayağı bir katillik değildi. On yedinci asırda bu işi gören katiller, zehirciliği, bir san'at haline getirmişlerdi. Öldürmeği tasarladıkları kimselerin vücudüne sinsi usullerle soktukları zehir, orada, zatürrie, tifo vesaire nev'inden, insan uzviyetine musallat bir hastalık tevlid eder; zehülenen biçare, bu şifasız hastalığın pençesinden kurtulamaz, tabiî bir ölümle dünyadan ayrılırdı.

Bu menfur zanaat, bu sebeble, hemen hemen tehlikesizdi. Yalnız, zehirciler, gerek müşterilerinin daima yüksek tabakaya mensub kimseler olmaları, gerek bu işin çok revac bulması yüzünden, son derece kurnaz hareket etmeğe ve pek fazla çalışıp yorulmağa mecburdular. Bununla beraber, on yedinci asırda bu işi san'at edinenler, bu meslekte üstad kesilmişlerdi.

Zehir, o tarihte, muhtelif şekillerde, fakat daima, tabiî bir hastalık tevlid edecek usullerle verilirdi, demiştik. Vücudü yeryüzünden kaldırılması matlub kimseye, önce, azar azar ve müteaddid defalar, midenin muhatî gışasını tahriş edici bir kostik içirilirdi. Görünüşte zararsız bir takım mide bozuklukları birbirini takib eder, hastanın hali günden güne fenalaşırdı. İşte tam bu devrede, vücude, gene mide tarikile, verem, kanser, tifo, çiçek gibi hastalıklardan birinin mikrobunu aşılamak, işten bile değildi.

Üç asır evvel yaşayan hekimler, gırtlağına kedi tüyü kaçan kimseler ölür diyecek kadar cahil oldukları için, ekserisi, hakikaten âlim insanlar olan zehirciler, meydanı boş bulmuşlar, Pastör'ün asırlarca sonra keşfettiği kurtarıcı usulleri, öldürücü şekilde, alabildiğine tatbika başlamışlardı. Ufacık şişeler içinde zatürrie, yahud küçük torbalarda beyin humması, «ibadullah» satılıyordu. Veremlilerin kemiklerinden, koleradan ölenlerin barsak muhteviyatından, türlü türlü hulâsalar çıkarılıyor, büyük ekseriyeti kibar tabakaya mensub zengin kadın müşterilere, ağırlığınca altın değerle satılıyordu.

Zehircilerin, bu zehirler için tavsiye ettikleri «sureti istimal» ler, şeytanın aklına gelmiyecek şeylerdi. Meselâ, bir sofra bıçağının, bir yüzüne, bu şekilde hazırlanmış zehiri sürmek. Bu bıçakla kesilen yemişin yalnız bir tarafı zehire bulanır, öte tarafı, yiyene hiç bir zarar vermiyecek tarzda, tertemiz kalırdı. Başbaşa yemek yiyen iki kişi için, bu, en şaşmaz zehirleme usulü diye tavsiye ediliyordu. Taşın oturduğu yuvası zehirle dolu, hususî surette yaptırılmış yüzükler vardı. Bunu, hediye olarak alıp parmağına takan gafil, etine batan sivri bir ucdan, zehirin tamamen kanına karıştığını kat'iyyen hissetmezdi. Bu zehirli yüzük taşlarının foyası, daima, işişten geçtikten sonra meydana çıkar, hatta bazan hiç çıkmazdı. Kapının kilidine sokulur sokulmaz, elle tutulduğ yerden, zehirli, sivri uclar fırlayan anahtarlar, zehirli yüzüklerin bir başka türlüsüydü. Sevdiği bir kadından, yatak odasının anahtarını almak saadetine nail olan Prens Savelli, bu anahtarın zehirine kurban gitmişti. Bütün bunların haricinde, reçellere, pastalara, çorbalara, ekmeğe, baharata, tuza, salçalara, etlere, ilâclara, hatta ıtriyata, ve hatta lavmanlara zehir karıştırılıyordu. İş o hale gelmişti ki herkes herkesten şüphe ediyor, en samimî dostun elinden, en berrak bir bardak su içmeğe, hiç kimse cesaret edemiyordu.

Meşhur Fransız cerrahı Ambroise Paré, dinî içtihadlarından dolayı kendisine düşman olan bir adamla yemek yediği sırada, tabağına aldığı lahanadan zehirlenmişti. Zehirlendiğini, boğazındaki şiddetli yanmadan hissedince, bir bardak su alıp gargara yaptı, doğruca eczaneye koştu. Bu hâdise, o devirde olagan işlerdendi. Kapandı gitti.

Richelieu'nün sarayında sürülerle kedi vardı. Çünkü, sayılı zeki devlet adamlarından olan Richelieu, istisnasız bütün insanlara karşı itimadsızlık besler, kendisi kadar kuşkulu bir mahlûk olan kedi sayesinde, zehirlenmekten kurtulurdu. Kedi, velev en itimad ettiği insan tarafından verilmiş olsun, önüne konulan yiyeceği, koklamadan, nenin nesi olduğunu anlamadan yemez. Richelieu'nün kedileri, Başvekilin çeşnicibaşılarıydı. Onun yiyeceği yemekten, evvelâ onlara verilirdi. Zehirsiz ve zararsız oldukları kat'iyyen anlaşıldıktan sonra da, Richelieu, rahat rahat karnını doyururdu. Kediler, bilhassa hediye olarak getirilen, bunlar meyanında da, hassaten, Kral tarafından gönderilen yiyecek ve içeceğin tadına bakmağa memurdular.

Yalnız başkalarından değil, kendi kendinden bile şüphe eden insanlarla dolu o cemiyetin haleti ruhiyesini, Fransa Kralı Onüçüncü Louis'nin, dostlarına hediye gönderdiği yiyecekler hakkındaki tavsiyeleri ne kadar beliğ surette gösterir. Kral, bu yiyeceklerle beraber, şu şekilde yazılmış bir de pusula gönderirdi: «Size, Versayın yemişlerinden gönderiyorum. Yemeden evvel çeşnisine baktırın. Size her yolladığım yiyecek için ayni şekilde hareket edin». Yahud «size yavru domuz jambonu gönderiyorum. Yemeden evvel, birisi, çeşnisine baksın. Şu veya bu kimse vasıtasile göndereceğim her şeyin, böylece çeşnisine baktırın».

Doğru değil mi?

Posta müvezzilerinden kesilen kefalet parası

Memleketimizin muhtelif şehirlerindeki posta müvezzilerinden mektublar aldık. Devletin bu, çok çalışan, fazla yorulan ve aldıkları maaşlarla kıtakıt geçinebilen mütevazi memurları bu ay büyük bir sıkıntıya düşmüşlerdir. Bu sıkıntıları önümüzdeki diğer dört ayda da devam edecek. Çünkü verilen yeni bir karar mucibince posta müvezzileri sekiz liraya kadar olan posta havalelerini sahiblerinin evlerine kadar götürmek vazifesini de deruhde ediyorlar. Böyle olunca, kefalete bağlanmaları lâzım geliyor. Ağustostan itibaren tam beş ay aylıklarından dörder lira, sonraki aylarda da seksener kuruş kesilecek ve toplanan para kefalet akçesi olarak mahfuz tutulacak. Posta müvezzilerinin her ay ellerine geçen paranın yekûnu ancak otuz iki liradır. Aşağı yukarı günde bir lira demektir. Bu pahalılıkta çocuklu bir ailenin yevmiye 107 kuruşla geçinebilmesi ne kadar müşküldür. Ev kirası, yiyecek, içecek, üst baş ve saire hep onun içinden çıkacak. Üzerine bir de her ay dört lira kesilince müzayakanın son derece artacağı şüphesizdir. Binaenaleyh, alâkadar makamların posta müvezzilerini böyle depo edilecek bir kefalet akçesile değil, bütün o işte çalışanlar arasında müteselsil kefalet usulünü esas tutarak kefalete bağlaması çok muvafık olur ve zavallılar da bu suretle perişan olmaktan kurtulurlar, diyoruz.

Doğru değil mi?

Buğday ekmeği

Eylûlden itibaren francala da serbest satılacak

Ekmeğin yalnız buğday unundan imali hakkındaki kararname henüz Belediyeye tebliğ edilmemiştir. Maamafih bu karar İstanbul Toprak Ofisine tebliğ edildiğinden bir kısım değirmenler evvelki günden, bir kısım değirmenler de dünden itibaren yeni tip buğdayı hazırlamağa başlamışlar ve bazı fırınlara vermişlerdir. Dün şehrimizdeki bir kısım fırınlar bu yeni tip ekmeği imal etmişlerdir. Nihayet perşembe gününden sonra bütün fırınlara yeni un verilerek yeni çeşni ekmek imal edilecektir. Eski çeşni ile bir çuvaldan 81-82 randıman alınırdı. Yeni çeşni ile bir çuvaldan 91 randıman alınacaktır.

Halen İstanbula verilmekte olan 40 çuval francala ununun da eylûlden itibaren serbest bırakılacağı ve fırınların istedikleri kadar francala işliyebilecekleri haber alınmıştır. Yalnız serbest un satışı yapılmıyacaktır.

Teşekkür

Balıkesir Sıtma Mücadelesi lâboratuar şefi doktor Nuri Gürolun ölümü münasebetile taziyelerini bildirmek lûtfunda bulunanlara teşekkürlerimizin iblâğına muhterem gazetenizin tavassutunu rica ederim.

Eşi Vasfiye Gürol ve Gürol ailesi

Ölüm

Mütekaidini askeriyeden Rüştü Keseroğlunun refikası ve İstanbul Belediyesi İmar Müdürü Hüsnü Keseroğlu ile müstakil ressamlardan Ziya Keseroğlunun valideleri ve Sular İdaresi memurlarından Rıza Şenin kayınvalidesi Nadire Keseroğlu müptelâ olduğu hastalıktan kurtulamıyarak rahmeti rahmana kavuşmuştur. Cenazesi Beşiktaş Sinanpaşa camiinde öğle namazını müteakib cenaze namazı kılındıktan sonra Yahyaefendideki aile makberesine defnedilecektir. Mevlâ rahmet eyliye.

Şehir haberleri

Merhum Ziya Gün'ün bıraktığı miras

« Tesis » i idare edecek heyet dün toplandı

Merhum profesör Ziya Günün tesisini idare edecek olan heyet, dün Üniversitede Rektör Cemil Bilsel'in riyasetinde ilk toplantısını yapmıştır. İçtimada, profesörün vefatından evvel Noter huzurunda tanzim edilen vasiyetnameleri okunmuş, bundan sonra yapılan müzakereler neticesinde aşağıdaki kararlar verilmiştir:

1 — Heyet «Ziya Gün tesisi» ni idare etmek için hiç bir para almıyacak, merhumun fevkalâde bir tasarrufla meydana getirdiği serveti, gene ayni esaslar dahilinde idare edecektir.

2 — Terekeyi tespit için, mahkemeye biran evvel müracaat edilmek üzere, bir avukat seçilmesi lüzumlu görülmüş; Emniyet Sandığı hukuk müşaviri ve eski temyiz azasından Refik Gorbonun tayini tensib edilmiştir.

3 — Ölümünün 40 ncı günü Beyazıd camiinde mevlid okutulacaktır. Kabir yeri Belediyeden satın alınarak Güzel San'atlar Akademisinde hazırlanacak projeye göre bir sanduka yaptırılacaktır.

4 — Ziya Günün ayrı ayrı sekiz bankada bulunan parasının mecmuu 172 bin lira olduğu anlaşılmıştır. Bu paraların mahkemeden alınacak karara kadar mahfuz bulundurulması için banka direktörlerine tebligat yapılacaktır.

Emniyet Sandığındaki kasanın muhteviyatı da mahkeme kararını müteakib tespit edilecektir.

Hava seferleri dün başladı

İstanbul - Ankara hava seferlerinin ilk posta tayyaresi, dün sabah saat 8.40 ta Yeşilköy hava meydanından sekiz yolcu ile hareket ederek 10,40 ta Ankaraya varmıştır.

Öğleden sonra 15,20 de Ankaradan kalkan tayyare de dün akşam 17,20 de, dokuz yolcu, bir miktar bagaj ve posta çantası hamulesile Yeşilköye gelmiştir.

Müddeiumumiliğe verilenler

Yüksek fiatla saat camı satarken cürmü meşhud yapılan İstiklâl caddesinde 389 numarada saatçi Burhan, kıymetsiz bir broşu yüksek fiatla satan gene İstiklâl caddesinde 304 numarada Alber, radyo anten telini yüksek fiatla satan Galatada Okçumusa caddesinde Menda radyo müessesesi sahibile bir otomobil lâstikçisi ve bir inşaat malzemesi satan ticarethane sahibi ihtikâr suçile müddeiumumiliğe verilmişlerdir.

Fazla para alınmıyacak

Kahve, kazino vesaire gibi eğlence yerlerinde konsumasyon harici para alındığı ve yemekten sonra içilen kahve için veya bir kahveden sonra içilen ikinci kahve için kazino tarifesinde muharrer yüksek fiatın istenildiği anlaşılarak alâkadarlara yapılan tebliğatta bu gibi hallerde ancak 5 kuruştan fazla kahve parası istenilmemesi lüzumu bildirilmiştir.

Üniversite ikmal imtihanları

Maarif Vekâleti, Üniversite ve diğer mekteblerin eylûl devresi imtihan günleri ile tedrisata başlama tarihlerini tespit etmek üzere tetkiklere başlamıştır. Bu husustaki karar yakında alâkadarlara tebliğ edilecektir.

Öğrendiğimize göre, Üniversite imtihanlarına eylûlün 15 inde başlanacaktır. İmtihanlar birinciteşrinin onuna kadar bitirilecek ve 13 ünde de tedrisata başlanacaktır.

Fasulye beyannameleri

Ellerinde eski seneler mahsulünden stok fasulye bulunanlar dün akşama kadar beyanname vermişlerdir. Mıntaka Ticaret müdürlüğüne verilen beyannamelerin miktarı evvelce yapılan tahminden çok fazladır.

Piyasaya çıkarılmıyan naftalinler

Ticaret Ofisi emrinde on ton naftalin olduğu halde bu naftalinler iki aydanberi piyasaya çıkarılmamaktadır. Piyasanın ve halkın şiddetle muhtac olduğu bu maddenin bir an evvel satışa çıkarılması herkesi memnun edecektir.

Cemiyet davaları

JEOPOLİTİK

1914 - 18 harbini hazırlıyan ve siyasî davaları körükliyen jeopolitik kısa bir tevakkuftan sonra tekrar ortaya atıldı

Yazan:
Ziyaeddin Fahri

— 2 — [*]

Jeopolitiği, 1914 harbinden sonraki dünya vukuatile başlatanları bir bakımdan tenkid etmek mümkündür. Çünkü insanlık tarihini dolduran savaşları, 1900 den sonraki harblerden ayırmak için bir sebeb yoktur. Hatta Haçlı harbleri bile jeopolitikçe bir izahla aydınlatmak neden mümkün olmasın? Diğer taraftan Ondokuzuncu asrın ikinci yarısında bugünkü «jeopolitik» in müessisi addedilecek bir şahsiyeti, Ratzel'i, unutmamalıyız. Hatta bu yeni ilmin adı bile Ratzel'in meşhur Siyasî Coğrafya - Politische Geographie» sından kısaltılma suretile yapılmıştır.

Filhakika jeopolitiğin, çok uzaklara gitmemek için, Ratzel'le başladığını söylemek doğrudur. Yalnız Yirminci asırda, bilhassa 1918 den sonra bu ilme birtakım siyasî davaları meşru gösterme vazifesi tevdi edildi. Hatta Almanyada, Almanlara mahsus idealist felsefe, dolayısile, coğrafî unsurların mefkûrevileştirilmesine yaradı. Bizzat Ratzel, halklarda «toprak duygusu» veya «mekân hissi - Raumsinn» nin bulunduğunu ileri sürdü. Eğer bu duygu emrederse, siyasî hududlar aşılabilir. İşte zamanımızda moda olan «hayat sahası» formülü, hakikatte, bu mütefekkirin yaptığı coğrafî metafizikten doğmuştur. Bu itibarla harb, coğrafî bir lüzum, yeni bir tabirle jeopolitik bir zarurettir. Bu zaruret dolayısile harb «başkalarının hudutları ötesinde tenezzühe çıkmak» tan ibarettir.

Muayyen bir toprak üzerinde oturan bir halkın ferdleri böyle bir «duygu» ya sahib olunca gerek içtimaî zümrede, gerek o zümrenin başında bulunan idare edicilerin zihniyetinde ve bütün devlet mekanizmasında bu duyguyu kuvveden file çıkarmak temayülü hasıl olmaz mı? Şüphesiz evet. Ratzel, kat'î bir lisanla devlet müessesesinin bu zaruretleri tanımak mecburiyetinde olduğunu, çünkü «devletin, insanların toprakla olan uzvî bağlılığına müstenid bir müessese» den ibaret bulunduğunu söylüyor. Gene ayni müellif «deniz» in yükseltici tesirini izaha çalışırken hep ayni metafizik vadisinde dolaşır: Denizler, ona göre, halkların azamet ve ihtişam kaynaklarıdır. Böyle olunca devlet, idare ettiği halkın «deniz duygusu» nu sezmeli, siyasî hudutları ona göre tanzime kalkışmalıdır. Kısası, böyle hareket eden devlet, siyasî coğrafyanın zaruretlerine tâbi olmaktan başka bir şey yapmamaktadır.

1914-1918 harbini hazırlayan siyasî davaları körüklemek vazifesini ifa eden jeopolitik, 1918 den sonra Almanyada bir tevakkuf devri geçirdi. Fakat bir müddet sonra tekrar ortaya atılmak için için için hazırlanıyordu. Alman üniversite ve enstitülerinin laboratuarlarında 1939-41 vukuatının ideolojileri imal edilmekte idi. Münih'te, Almanyadan 1918 sulhunun kopardığı memleket parçalarının çelenklerle temsil edildiği kubbe, sosyalist Almanya zamanında vücude getirildi. 1933 te işbaşına geçen nasyonal-sosyalizm, hakikatte, kendinden evvelki Alman sosyalizminin jeopolitik iddialarını şiddetlendirmekten başka bir şey yapmadı. Maull, Suess, Richthofen, Haushofer gibi jeopolitikçiler ortaya çıktı. Bu sonuncu mütefekkirin idaresi altında «Jeopolitik Mecmuası - Zeitschrift für Geopolitik» neşredilmeğe başlandı. Mecmua etrafında toplanan Alman jeopolitikçileri, Alman siyasetinin ilmî izahlarını vücude getirmeğe başladılar. Hatta bazan nasyonal-sosyalist fırka, kendilerine muayyen vazifeler tevdi eyledi. Artık müstakbel Almanyanın harita ve grafiklerile halk içine girmeğe başlayan bu yeni ilmin mümessilleri, siyasî birer şahsiyet oldular. Son zamanlarda Haushofer'in isminin Hess'in ismile beraber gazetelerde sık sık zikredilmesi bu yüzdendir.

***

1918 den itibaren için için, 1933 tenberi de yarı ilmi, yarı siyasî bir teşkilât içinde çalışan Alman jeopolitikçiliği, esasında, demin işaret ettiğimiz metafizikten kuvvet almaktadır. Almanyanın «mekânsız, yersiz halk - Volk ohne Raum» haline getirildiğini söyleyen Alman siyasileri, Alman halkında toprak ve deniz duygusu bulunduğunu, bu duygunun itici, ve sürükleyici tesirine râm olmak icab eylediğini serdeden Alman jeopolitikçilerile elele verdiler. Her müellifte formüllerin değiştiği görülür. Bu formül birinde «halk toprağı - Volksboden ise, diğerinde «memleket hissi - Landschaftsgefuhl» dir; birinde «hayat sahası - Lebensraum» ise diğerinde «hars zemini - Kulturboden» dir Fakat hepsine, meşhur Alman şairi Arndt'ın sezgisi hâkimdir: Yalnız 1918 de Versay'ın çizdiği hududların değil, 1914 teki Almanya hududlarının ötesine geçmek coğrafî bir zarurettir. Devlet, bu zarureti gözönüne almalıdır.

Fakat acaba başka halklar da ayni neviden bir jeopolitik ilmine dayanarak kendi hududlarını aşmak istemezler mi? Haushofer, bu dikkate şayan suali kendi kendine sormayı unutmuyor ve meselâ Slavlıkta da böyle bir mekân hissinin, toprak ve deniz duygusunun mevcud bulunduğunu, hatta mahud koridorun bu hissin tahakkukuna zemin hazırlamak için bir vasıta olduğunu, neticede Cermenlerin toprak, mekân ve deniz duygusunu ezmek için bütün Slâvlığın harekete geçeceğini iddia ediyordu. Almanya, Alman jeopolitiğinin istediği yeni bir Avrupa vücude getirmedikçe, Alman toprak hissi, deniz duygusu mustarib olmakta devam edecektir.

Yukarıda işaret ettiğimiz gibi bu telâkkinin Hitler Almanyasında ortaya çıktığını zannetmek safdilliktir. Stresmann'ın ölümünden sonra neşredilen hatıratı, bu noktayı çok iyi gösteriyor. Esasen ismini zikrettiğimiz Alman jeopolitikçisi Haushofer, eserlerinden en mühimmi olan «Hududlar - Die Grenze» ı 1933 ten çok evvel neşretmişti. Sosyalistlerin idare ettiği Almanyada böyle bir eserin intişarı, gördüğü rağbet ne kadar manalıdır? Gerçekten, sosyal-demokrat Almanyanın, nasyonalist temayüllü ilim cereyanlarına, tıpkı bugünkü Rusya gibi, için için alâka göstermiş olduğu muhakkaktır. 1933 ten sonra jeopolitik, 1918-1933 arasında hazırladığı komprimeleri, ilim namına ortaya atmaktan başka bir şey yapmamıştır.

Jeopolitik hakkında, bu yeni ilmin ilmî seciyesi üzerinde bir hüküm vermek, mevzuumuz haricindedir. Muhakkak olan şu ki antropoloji, bilhassa ırkçılık tarzında görünen şekli, siyasî davalara kâfi gelmeyince işin içine coğrafya sokuluyor. Son birkaç sene içinde bunun misallerine şahid olduk: Almanya Südet Almanlarından, Avusturya Almanlarından, Tirol Almanlarından bahsedildikçe antropolojiyi kâfi gördü. Maksad elde edildikten sonra coğrafyaya, jeopolitiğe başvuruldu. Rusya, Polonyanın yarısını ele geçirirken «kan kardeşliği» nden bahsetti. Fakat Kareli mıntakası, Besarabya ve Baltık devletleri işin içine girince, «Sovyet vatanının hayat ve emniyet sahası», yani Ratzel'in lisanile Rus halkındaki «toprak duygusu» işin içine girdi. Görülüyor ki söyleyen «jeopolitik ilmi» değildir, onun söylediği şeyler, hakikatte, kendisine «söyletilmekte» dir. Eğer büyük ve küçük bütün halklar, millileştirilmiş ve siyasî ihtiraslara vasıta olarak kullanılmış bir jeopolitiğe istinad ederlerse, o zaman bir Türk mizahçısının dediği gibi, acaba her halk için Tanrıya yeni bir kıt'a ısmarlamak lâzım gelmiyecek midir?

Bununla beraber objektif bir ilim olup olmadığı meselesi bir tarafa bırakılırsa, jeopolitiğin, etrafımızda cereyan eden siyasî hâdiseleri, milyonların çarpışması vakıasını, küçük halkları bir çırpıda haritadan silen, yerlerine icabına göre yenilerini koyan zaruretleri izah ettiği inkâr edilemez. Bazı jeopolitikçilerin ilim formülleri içinde günümüzün siyasî ve askerî vukuatını çok zaman evvel haber vermiş olmaları da dikkatle gözönüne alınacak bir noktadır.

Ziyaeddin FAHRİ

*) İlk yazı 29 temmuz tarihli nüshamızda çıkmıştır.

Temizlik amelesine sıcak yemek

Belediye temizlik amelesine yemek verilmesi için 30,000 liralık tahsisat ayrılmıştır. Muhtelif mıntakalarda 500 ameleiik kazan kaynayacaktır.

Yalnız Adalarda çalışan amele için kuru katık verilecektir. Diğer yerlerde sıcak yemek tevzi edilecektir.

Bayan Naciyenin varisleri mahkemeye müracaat etti

İzmirli Halim oğlu Bayan Naciyenin İzmirde ve İstanbuldaki emlâkini Haseki hastanesine teberru ettiğine dair olan vasiyetnamesinin tatbiki bir müddet için gecikecektir. Haber aldığımıza göre Bayan Naciyenin kanunî varisleri, vasiyetnamenin hükümsüz olduğu iddiasile mahkemeye müracaatte bulunmuşlardır. Varislerin talebi üzerine şimdi merhumun İzmirde mevcud metrukâtı tespit edilmektedir.

Merhumun bu vasiyetnameyi şuuru yerinde olarak hazırlattığına dair icab eden kanunî vesaik, alâkalı makamların elinde bulunmaktadır.

Bayan Naciyenin bıraktığı servetin geliri ayda beş yüz lirayı mütecavizdir.

Beykoz kaymakamı işe başladı

Silivri kaymakamlığından terfian nakledilen Beykoz kaymakamı Nail İlter vazifesine başlamıştır. Ehliyetli bir idare âmiri olan ve Silivride de iyi hizmetlerile kendini sevdiren Nail İltere yeni vazifesinde de başarılar dileriz.

Basın Birliği azalarına

Basın Birliği İstanbul Mıntakası reisliğinden:

Ankaradan öğrendiğimize göre, basın kartı nizamnamesi kat'î şeklini alıp yürürlüğe girinciye kadar muayyen evsaftaki kanunî azalarımıza muvakkat basın kartları verilecektir. Azalarımızın taahhüdlerini ifa hususunda bir ilişikleri kalmamak, adlarını listeye almak için şarttır. İleride bir gecikmeye mahal kalmamak üzere keyfiyeti arkadaşlarımıza bildiriyoruz.

Paşabahçede bir tecavüz hâdisesi

Paşabahçede Sazlıdere civarında gezmeğe çıkan kadınlı erkekli bir grupun karşısına, Mehmed, Mehmed Güleryüz ve Ömer adlarında üç erkek çıkmış ve kadınların yanındaki gençlere, kadınları kendilerine bırakarak gitmelerini ihtar etmişlerdir.

Bu yüzden gençlerle bu üç erkek arasında şiddetli bir münakaşa başlamış, fakat erkeklerden biri balta ile gençlerden birini başından yaralamıştır. Bu vaziyet karşısında gençlerle kadınlardan Selime kaçmağa muvaffak olmuşlar, fakat Hediye erkeklerin tecavüzünden kendini kurtarmak imkânını bulamamıştır.

Vak'adan haberdar edilen Paşabahçe jandarma teşkilâtı geceyarısı erkeklerle kadını suç üstünde yakalamıştır. Kadınlar Adlî tıbba, suçlular da Cumhuriyet müddeiumumiliğine verilmişlerdir. Tahkikata devam edilmektedir.

Halk hamamının kurşunları çalınmış

Balat halk hamamının kurşunları çalındığı ve kömür sarfiyatının fazla gösterildiği anlaşılarak mezkûr hamamın idare işlerile meşgul olanlar hakkında tahkikata başlanmıştır.

Polisin elinden kaçmak istemiş

Mekânsız takımından Arif adında biri, Pangaltıda Elmadağ caddesinden geçmek'e olan bir kadına elle sarkıntılıkta bulunmuştur. Kadının şikâyeti üzerine nokta polisi Osman bu çirkin harekete teşebbüs eden Arifi yakalamıştır. Fakat Arif bir kolayını bulup polis memurunun elinden kurtularak kaçmağa teşebbüs etmiştir.

Bu vaziyet karşısında polis memuru, Arife bir kaç defa dur ihtarını yapmışsa da Arif kaçmağa devam etmiştir. Zabıta memuru, silâhına sarılarak ihtarı dinlemiyen Arifin ayaklarına doğru ateş ederek bacağından yaralamıştır. Arif, Sen Jorj hastanesine kaldırılmıştır.

HEM NALINA MIHINA

Alman stratejisi

Almanya bir kara devletidir; denizlere hâkim değildir; en büyük ve kuvvetli düşmanı ise bir deniz devleti olan ve denizlere hâkim bulunan İngilteredir. Almanya, bu harbe başladığı zaman evvelâ şarka teveccüh ederek Polonyayı mağlûb etmek suretile gerilerini emniyete aldı; sonra garba döndü; bir hamlede Fransayı yendi; fakat İngiltereye taarruz etmek istediği zaman karşısına deniz çıktı. Alman hava ordusu denizi aştı; fakat Alman deniz kuvvetleri çok zayıf oldukları için kara ordusunu Britanya adalarına götürmeğe imkân bulamadılar. Hava ordusu, bazı günler bin tayyare ile hücum ettiği halde, İngiliz hava ordusunun ve İngiliz milletinin mukavemet azmini kıramadı. Fransayı çabucak yenen Alman savleti, önüne çıkan denizin karşısında kırıldı.

Bundan sonra Alman stratejisi büsbütün bir kara stratejisi oldu. Alman genelkurmayı yıldırım harbinin denizi aşamadığını görünce hedefini belki muvakkaten, belki de büsbütün değiştirdi. Madem ki deniz garba doğru gitmeğe mânidi; o halde denizin aksiistikametlere yayılmağı; imkânsızı değil, mümkünü yapmağı daha doğru buldu.

Deniz, garbda, yıldırım harbini durdurmuş, İngiliz stratejisinin mesnedi olan yıpratma harbini kabul ettirmişti. O halde harb uzayacaktı, uzun bir harbe dayanmak için, Almanyanın, eksiklerini tamamlamak icab ediyordu. Bu eksikleri denizden değil; karadan temin etmek mümkündü. O vakit Almanya şarka dönmek kararını verdi. Şarkta hem mukavemeti temin edecek bütün maddeler vardı; hem de Almanyanın kendisi için tehlikeli bir düşman addettiği Sovyetler Birliği.

Şarkta yapılacak muvaffakiyetli bir yıldırım harbi, Almanyaya hem yıpratma harbine devamı mümkün kılacak maddeleri ele geçirmek, hem de kuvveti gittikçe artan Sovyet Rusya tehlikesini ortadan kaldırmak imkânını verebilirdi.

Fakat, şarka dönmeden evvel, İngilizlerin önüne Şimal Buz denizinden Ege denizine kadar bir müdafaa perdesi çekmek, bu defa da garbdan gelecek düşmana karşı Almanyanın gerilerini ve yanlarını emniyete almak lâzımdı. Balkan harbi bu maksadla icra edildiği gibi Libyaya da bu maksadla yardımcı kuvvetler gönderildi.

Haritaya bir göz atarsanız, Norveç ve Finlandiyanın en şimaldeki kıyılarından itibaren, bütün Norveçi, Danimarkayı, Holandayı, Belçikayı, Fransayı kendi işgali altına, İspanya ve İtalyayı kendi tarafına almış olan Almanyanın, Mısır hududuna kadar uzandığı ve Mataban burnundan hava yolile Giride atlamak ve Ege adalarını tutmak suretile Oniki adaya kadar indiği görülür. Böylece Almanya şarka dönmeden evvel, garbdan gelecek düşmana, İngiltereye karşı arkasını ve her iki yanını siyasî ve sevkulceyşî tam bir emniyet altına almıştır.

Ve işte bundan sonradır ki Almanya, şarka, Sovyetler Birliğine dönmüştür. Şarktaki harb, yıldırım harbidir; bunu bir yıpratma harbine dönmeden bitirmek gerektir. Çünkü, Almanyanın korktuğu iki cepheli harb, her ikisi de yıpratma harbi halinde tereddi etmiş, sonsuz bir mücadeledir. Şarktaki harb çabuk bitmelidir ki garbdaki yıpratma harbine devam etmek, yahud da fevkalbeşer bir gayret sarfile garbda da taarruza geçmek kabil olsun. Şarktaki harbin yıpratma mücadelesi şeklini alıp almaması Almanya için bir ölüm dirim meselesidir. Çünkü o zaman Almanya hakikaten yıpranır. Almanlar, Büyük Harbde, o iki cepheli harbde üç sene yıprandıkları içindir ki 1918 de zaferi kazanabilecek takatleri kalmamıştı.

Alman stratejisi, şark seferinin yıpratma harbi halini almaması için, elinden geleni yapacaktır. Muvaffak olup olamıyacağını zaman gösterecektir.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şeraiti	Türkiye için	Haric için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve zayiından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

Çopur Yusuf

Nuri Refik

Yusuf, yirmi iki, yirmi üç yaşlarında esmer, kara kaşlı, kara gözlü, çiçek bozuğu yüzlü bir delikanlı idi. Bir bankada ayak hizmetleri görüyordu.

Hiç kimse ona «Yusuf» demiyordu. Müdüründen tutun en küçük memuruna kadar herkes:

— Çopur aşağı!

— Çopur yukarı!

Diye hitab ediyordu. Bu isim, sabahtan akşama kadar bütün gişelerden, masalardan akseder, o hiç kızmadan, yüz buruşturmadan seğirtir, koşar, bir dakika rahat ve huzur yüzü görmezdi.

Yusuf çalışkan, gayretli olduğu kadar sevimliydi de. Her iş buyuran onun gönlünü almayı ihmal etmezdi.

Yusuf, banka ile muamelede bulunan bütün tüccarlarla da senli benli konuşur, verilen bahşişin azlığına, çokluğuna bakmaz, daima güler yüzle teşekkür ederdi.

***

Garib şey! Yusuf, bir gün birdenbire değişiverdi. Artık gülmüyor, işleri can ve gönülden yapmıyor, kendisine gösterilen iltifatlara, yapılan şakalara ters ve aksi cevablar veriyordu.

Yusuf âşık olmuştu. Hem de kime biliyor musunuz? Telefoncu kıza... Kızıl saçlı, çilli yüzlü, bıllık bıllık vücudlü Şehimeyi aylardanberi için için seven Yusuf, kalbini açamamak, derdini söyliyememek yüzünden sinirlenmiş, soğukkanlılığını, tabiiliğini kaybetmişti.

Öğle tatillerinde onun tahvilât servisindeki Calibe ile derdleşmesini bazan camlı kapının arkasından gizlice dinlerdi.

Şehimenin, küçüklüğündenberi filimler ve romanlarla beslenmiş muhayyilesi, kendisine ya eski şövalyeler kadar kahraman, ya Amerikalı milyonerler kadar zengin, yahud da Gary Cooper kadar yakışıklı bir kocanın mukadder olduğuna inanmıştı.

Böyle bir kızın hem çirkin, hem cahil, hem de beş parasız bir adamın yüzüne bakmasına, onunla evlenmesine imkân var mıydı?

Fakat bir fırsatını bulup ona sevgisini itiraf etmek de büyük bir kabahat sayılmazdı ya... Nihayet etse etse ya alay eder, yahud da müdüre şikâyet ederdi. Yusuf, her şeyi göze almıştı. Bir akşamüstü, kapılar kapanmış, bütün memurlar gitmişti. Yalnız aşağı katta veznedarlar kalmışlar, kasa mevcudunu sayıyorlardı.

Yusuf, büyük kapının camını endam aynası gibi kullanarak üstüne, başına çeki düzen verdi. Merdivenin köşesindeki telefon odasının kapısına «tık tık!» vurarak içeriye girdi. Şehime saçını düzeltiyor, çıkmıya hazırlanıyordu. Yusufu görünce:

— Ne o Çopur, ne var? diye sordu.

Yusuf önüne bakıp kekeliyerek cevab verdi:

— Hiç... Sanki, dedim ki ben sizi çok sevdim bir yol evlensek!.

Şehime evvelâ beklemediği böyle bir teklif karşısında şaşırdı, kaldı. Sonra yanındaki iskemleye yıkılarak kahkahalarla gülmeğe başladı. Nefes almadan, durup dinlenmeden gülüyordu.

Cahil, fakat haysiyetini, şerefini her şeyin üstünde tutan Yusuf gözleri yaşla dolarak, göğsü inip kalkarak geri geri yürüdü.

Kapıyı «çat!» diye vurarak kapadı. Harab ve perişan merdivenlerden aşağıya indi.

Canavar tabiatli bir adam olsaydı, Şehimeyi o anda öldürmesi işten bile değildi.

Bir saniyede bütün aşkı dehşetli bir kine dönmüştü. Bu hakarete uğradıktan sonra Yusuf artık bankada duramazdı. Üç gün sonra müdüre çıktı. Vazifesinden affedilmesini diledi. Arkadaşlarına veda edip bankadan ayrılırken meçhul bir istikbalin karanlıklarına atılan mütereddid bir adam vaziyetinde değildi. Kendisinde vazifesini yapmış, namusunu kurtarmış bir kahraman tavrı vardı.

***

Aradan seneler geçti. Şehime, hayatın bir çok acılıkları, ıstırabları ile karşılaştı. Hulyalarının hiç bir zaman hakikat olamıyacağını pek güzel anlamıştı. Biraz yaşlanmıya yüz tutunca evlenmeden kalmak ve ebediyyen çalışmıya mecbur olmak tehlikesile karşılaşmaktan ise epey zamandanberi kendisine kur yapan bankanın cari hesablar servisindeki Haldunun karısı olmayı kabul etti. Düğünden sonra Haldun artık işe devam etmemesi lâzımgeldiğini Şehimeye açıkça söyledi. Delikanlının mütevazı maaşile kıt kanaat geçinmelerine rağmen çok mes'ud bir hayat yaşıyorlardı. Yalnız çocuklarının olmadığına biraz üzülüyordu. Fakat senelerdenberi hiç bir münakaşa ve mücadele gölgesi sükûn ve huzur içindeki yaşayışlarının saf ve lekesiz sathına aksetmemişti. Geçenlerde bir sabah Haldun kahvaltı masasında çayın demlenmesini beklerken gazetesine göz gezdiriyordu. Birden:

— Tuhaf şey, dedi, Yusuf Çopuroğlu isminde bir tüccar Hava Kurumuna elli bin lira yardımda bulunmuş...

Şehime pencereden dışarıya bakıyordu. Kayıdsız cevab verdi:

— Hamiyetli Türk mü eksik... Bunda şaşılacak ne var?

— Evet ama, gazete adamın hal tercümesinden de kısaca bahsediyor... On üç, on dört sene evvel bir bankada hademe imiş... Yusuf Çopuroğlu...

Ansızın ellerini şakaklarına vurdu:

— Ayol... Bu bizim Çopur Yusuftan başkası olamaz...

O dakikada Şehime her tarafına binlerce iğne batırılmış gibi yerinden fırladı. Burnunu cama dayadı. Bir müddet başını geriye döndürmeden caddeyi seyretti. Gözünün önüne evvelâ bankadaki telefon odası geldi. Başı önüne eğik, mahcub Çopur Yusuf canlandı. Sonra hayalinde kat kat apartımanlar, dolab dolab elbiseler, kutu kutu mücevherler, otomobiller, motörbotlar geçid resmi yaptı.

Çaydanlığı almak için mutfağa giderken Haldun, Şehimenin yüzünün bozukluğunun farkına vardı. Telâşla:

— Kuzum, dedi, ne oldun? Seni üzecek bir şey mi yaptım?

Şehime sinirli sinirli cevab verdi:

— Hayır... Canım, arasıra sebebsiz gelen asabî buhranlardan birine tutuldum gene galiba... Merak etme şimdi geçer!

Nuri Refik